

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo
turizma i sporta

„Turizam - pristupačan svima”

ZAKONSKA OSNOVA – RAZUMNA PRILAGODBA I UNIVERZALNI DIZAJN

Darijo Jurišić, zamjenik pravobraniteljice
za osobe s invaliditetom

PRAVOBRANITELJ ZA
OSOBE S INVALIDITETOM

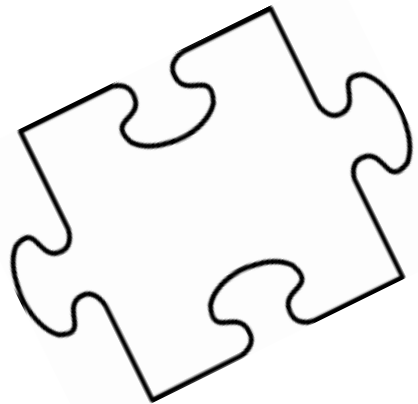
Zagreb, 11. svibnja 2023.

Što je to pristupačni turizam?

➡ kontinuirano nastojanje da turistička odredišta, proizvodi i usluge budu dostupni svim ljudima, bez obzira na njihova fizička ograničenja, invaliditet ili dob. To uključuje turistička mjesta, objekte, prijevoz te ostale usluge u javnom i privatnom sektoru („i prostoru“).

Prva prepreka osoba s invaliditetom kao turista započinje s prikupljanjem i spajanjem svih dijelova turističke pristupačnosti njihove putne slagalice.

- ✓ DOSTUPNOST INFORMACIJA
- ✓ PRIJEVOZ
- ✓ **SMJEŠTAJ**
- ✓ **OSTALI TURISTIČKI SADRŽAJI/ATRAKCIJE**

VisitEngland™

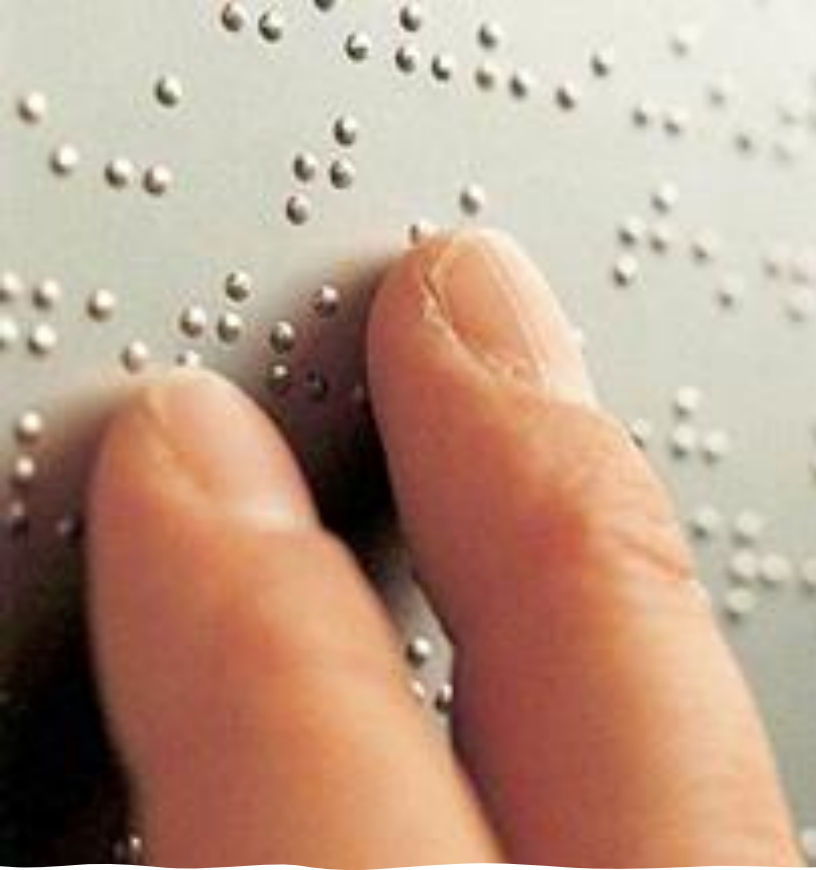
83% ljudi koji traže informacije o pristupačnosti pri planiranju putovanja, koristit će mrežne stranice odredišta.

No samo **39% njih** lako dolaze do traženih podataka, što upućuje na značajan broj propuštenih prilika za turističku industriju.

Pristupačni turizam, odnosno osiguravanje pristupačnosti za turiste sa specifičnim zahtjevima za pristup, može biti *“game changer”* za odredišta širom svijeta koja se žele oporaviti od utjecaja pandemije.

UNWTO
World Tourism Organization

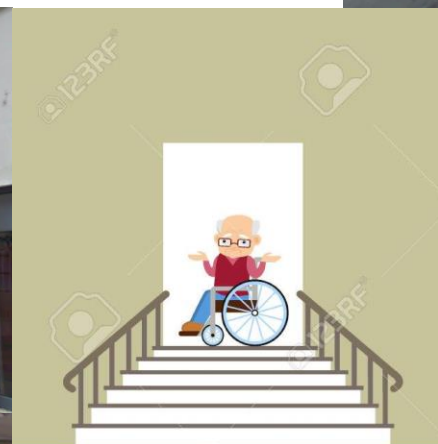
Pristupačnost je...

- Preduvjet uključivanja osoba s invaliditetom u život zajednice na ravnopravnoj osnovi s ostalim građanima, a podrazumijeva pristupačnost:
- fizičkog okoliša,
- prijevoza,
- informacija i komunikacija, uključujući informacijske i komunikacijske tehnologije i sustave,
- ostalih sadržaja i usluga otvorenih ili namijenjenih javnosti.

Velika većina nepristupačnih lokacija u Republici Hrvatskoj je nepristupačna zbog postojanja prepreke u vidu jedne jedine stepenice.

**Mala prepreka
je (pre)često
(pre)veliki problem**

Pristupačnost fizičkog okruženja I.

- Elementi pristupačnosti neovisnog življenja:
ulazni prostori, vertikalna komunikacija po etažama, WC, kupaonica, kuhinja, soba, učionica, radni prostor, stambeni prostor, cafe bar i restoran, kabina za presvlačenje, tuš kabina, ulaz u vodu na plaži i na bazenu, mjesto u gledalištu...
- Električne instalacije:
parlafon, prekidač za svjetlo i zvonice, utičnice, izvodna ploča za električnu instalaciju, kvake na vratima i prozorima, šalter, pult, induktivna petlja ili transmisijski obroč, telefon, faks, bankomat, oglasni pano, orijentacijski plan za kretanje u građevinama...

Pristupačnost fizičkog okruženja II.

- Elementi pristupačnosti javnog prometa na javnim površinama za osiguravanje uvjeta samostalnog i neovisnog kretanja osoba s invaliditetom i osoba smanjene pokretljivosti (stanica, stajalište, peron, parkirališno mjesto, javna pješačka površina, semafor, nogostup, pješački prijelaz, pješački otok i raskrižje).

Pristupačnost fizičkog okruženja III.

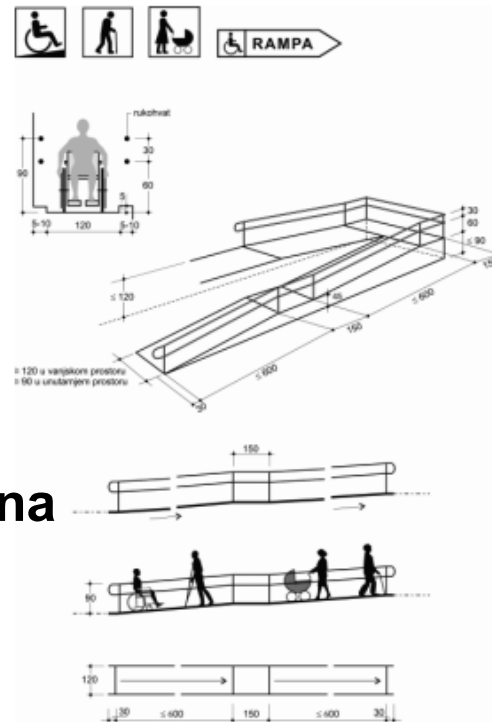
- **Obavezni elementi pristupačnosti** *kao elementi pristupačnosti za svladavanje visinskih razlika* => rampe, rukohvati, dizala, vertikalno podizne platforme i koso podizne sklopive platforme.

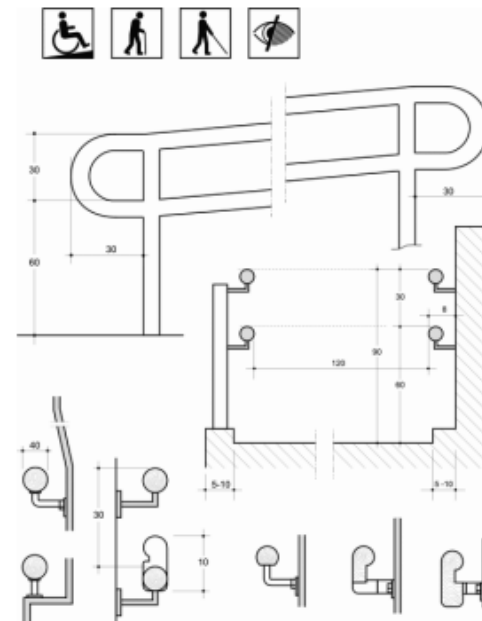
Zakonska osnova i okvir

- **Zakon o gradnji**
(Narodne novine, broj 153/13, 20/17, 39/19 i 125/19)
- **Pravilnik o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti**
(Narodne novine, broj 78/13)
- **„Tehnički propis o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti”**
(Narodne novine, broj 12/23) => stupa na snagu 28. lipnja 2025.
- **Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima**
(Narodne novine, broj od 91/96 do 94/17)
- **Konvencija o pravima osoba s invaliditetom**
(Narodne novine - Međunarodni ugovori, broj 06/07, 03/08 i 05/08)
- **Zakon o suzbijanju diskriminacije**
(Narodne novine, broj 85/08 i 112/12)

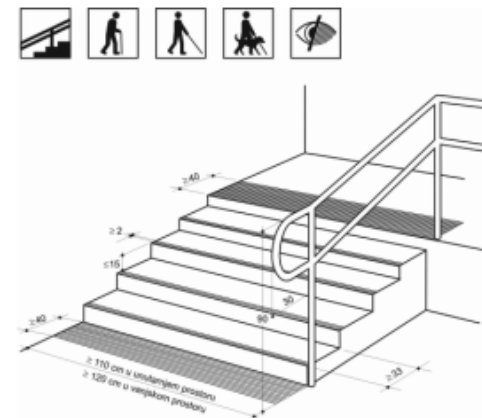
Slika 6. Rampa – iz članka 10. ovoga Pravilnika

Slika 7. Rukohvati – iz članka 10. stavka 2. alineje 6. ovoga Pravilnika

Slika 8. Stubište – iz članka 11. ovoga Pravilnika

Zakon o gradnji (Narodne novine, broj 153/13, 20/17, 39/19 i 125/19)

Temeljni zahtjevi za građevinu

Članak 8.

1. mehanička otpornost i stabilnost
2. sigurnost u slučaju požara
3. higijena, zdravlje i okoliš

4. sigurnost i pristupačnost tijekom uporabe

5. zaštita od buke
6. gospodarenje energijom i očuvanje topline
7. održiva uporaba prirodnih izvora.

Sigurnost i pristupačnost tijekom uporabe

Članak 12.

Građevina mora biti projektirana i izgrađena tako da ne predstavlja neprihvatljive rizike od nezgoda ili oštećenja tijekom uporabe ili funkcioniranja, kao što su proklizavanje, pad, sudar, opekline, električni udari, ozljede od eksplozija i provale. **Posebno, građevine moraju biti projektirane i izgrađene vodeći računa o pristupačnosti i uporabi od strane osoba smanjene pokretljivosti.**

Pravilnik o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti (Narodne novine, broj 78/13)

- Ovaj još važeći Pravilnik **donesen 2013. godine** i od tada **nije imao niti jednu novelu.**
- Sastoji se od 60 članaka kojima se **određuju uvjeti i način osiguranja nesmetanog pristupa, kretanja, boravka i rada osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti (uvodi se pojam pristupačnost) u građevinama javne i poslovne namjene te osiguranja jednostavne prilagodbe građevina stambene i stambeno-poslovne namjene.**
- Pravilnik, uz detaljan opis obveznih elemenata i oznaka pristupačnosti, sadrži i **prilog koji se sastoji od slikovnog prikaza oznaka pristupačnosti, uvjeta uporabe pomagala i elemenata pristupačnosti.**
- Primjenjuje se na građevine izgrađene **nakon 26. lipnja 2013. godine kada je stupio na snagu.**
- Dva su osnovna nedostatka ovog Pravilnika:
 1. Što je s pristupačnošću građevina izgrađenim prije stupanja na snagu ovog Pravilnika 2013. godine?
 2. Izostanak bilo kakve sankcije predviđene Zakonom o gradnji u slučaju nepoštivanja Pravilnika?

Obvezni elementi pristupačnosti

III. OBVEZNI ELEMENTI PRISTUPAČNOSTI

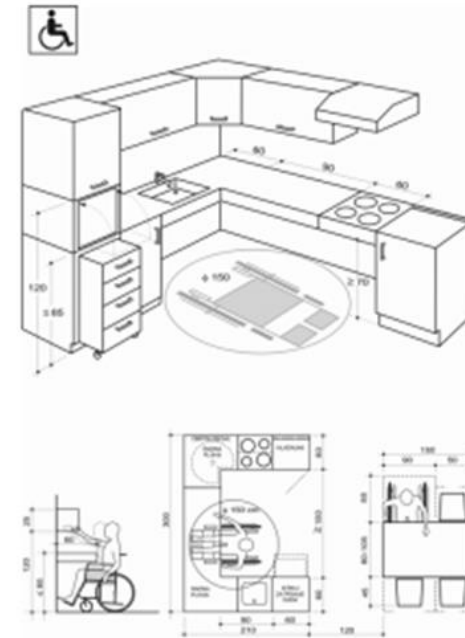
Članak 7.

Obvezni elementi pristupačnosti su:

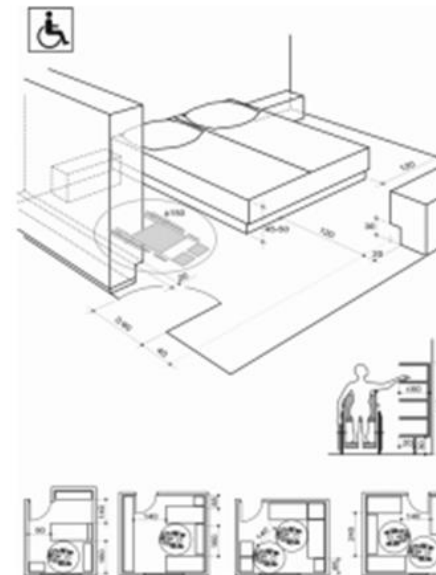
- A. elementi pristupačnosti za svladavanje visinskih razlika,
- B. elementi pristupačnosti neovisnog življenja i
- C. elementi pristupačnosti javnog prometa.

Obvezni elementi pristupačnosti primjenjuju se odabirom najpovoljnijeg rješenja u odnosu na namjenu i druge značajke građevine.

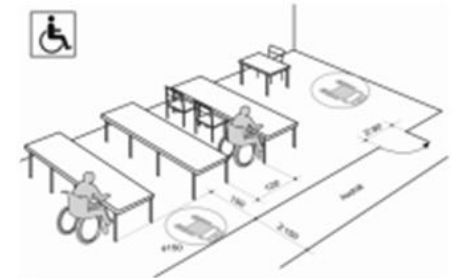
Slika 18. Kuhinja – iz članka 20. ovoga Pravilnika

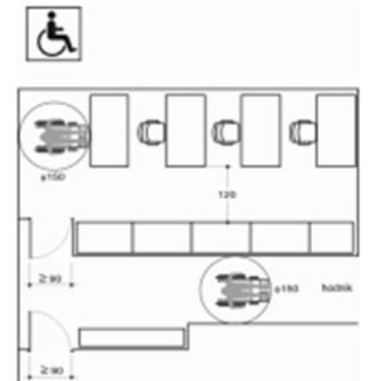
Slika 19. Soba – iz članka 21. ovoga Pravilnika

Slika 20. Učionica – iz članka 21. ovoga Pravilnika

Slika 21. Radni prostor – iz članka 21. ovoga Pravilnika

Slika 22. Stan – iz članka 22. ovoga Pravilnika

Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima

(Narodne novine, broj od 91/96 do 94/17)

Izvanredni poslovi

Članak 87.

(1) Osim za one poslove koji se i inače smatraju izvanrednim poslovima, za donošenje odluke o poduzimanju poboljšice zajedničkih dijelova i uređaja nekretnine potreban je pristanak svih suvlasnika nekretnine.

(2) Iznimno, od odredbe stavka 1. ovoga članka, ipak nije potreban pristanak svih ako suvlasnici koji zajedno imaju većinu suvlasničkih dijelova odluče da se poboljšica učini, a da će oni sami snositi troškove ili se ti troškovi mogu pokriti iz pričuve, ne ugrožavajući time mogućnost da se iz pričuve podmire potrebe redovitoga održavanja, te ako te poboljšice neće ići suviše na štetu nadglasanih suvlasnika.

(3) Iznimno od odredbe stavka 1. ovoga članka, pristanak svih suvlasnika nije potreban ni za poboljšicu kojom se na zajedničkim dijelovima i uređajima nekretnine osigurava nesmetan pristup, kretanje i rad osobama smanjene pokretljivosti.

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom

- **Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom** uvela je potpuno novo poimanje invaliditeta kroz socijalni model odnosa prema osobama s invaliditetom koji obvezuje sve (državu, lokalne zajednice, obitelj, pojedinca).
- Konvencija jamči osobama s invaliditetom: **dostojanstvo, jednakost mogućnosti, autonomiju, slobodu izbora, puno sudjelovanje, pristupačnost (u svim područjima društvenog života)**.
- U Republici Hrvatskoj Konvencija o pravima osoba s invaliditetom stupila je **na snagu 27. lipnja 2007. godine**.
- Ovu Konvenciju je do danas **potpisalo 164, a ratificiralo 186 država** među kojima i **Republika Hrvatska** kao treća država koja ju je potpisala i kao četvrta država koja ju je ratificirala na svijetu.

UJEDINJENI NARODI,
Opća skupština

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom

Fakultativni protokol uz Konvenciju

Zagreb, 2006

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom i članak 9. pristupačnost

- Države potpisnice ove Konvencije poduzet će odgovarajuće mjere osiguravanja pristupačnosti osobama s invaliditetom koje će uključivati identifikaciju i uklanjanje prepreka i barijera pristupačnosti, primjenjivati, među ostalim, na:
 - (a) građevine, ceste, prijevoz i druge zatvorene i otvorene prostore, uključujući škole, stambene zgrade, zdravstvene ustanove i radna mjesta;
 - (b) informacije, komunikacije i druge usluge, uključujući elektroničke usluge i službe hitnih intervencija.

Razumna prilagodba

- znači potrebnu i prikladnu preinaku i podešavanja, koja ne predstavljaju nesrazmjerno ili neprimjereno opterećenje, da bi se takvo što u pojedinačnom slučaju, tamo gdje je to potrebno kako bi se osobama s invaliditetom osiguralo uživanje ili korištenje svih ljudskih prava i temeljnih sloboda na ravnopravnoj osnovi s drugima (čl. 2. Konvencije o pravima osoba s invaliditetom).

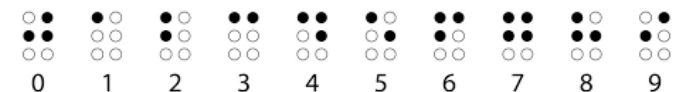
RAZUMNA PRILAGODBA kao RJEŠENJA

Svakodnevni primjeri razumne prilagodbe

- održavanje sastanaka/radionica/okruglih stolova u prostorima koji su prilagođeni osobama s invaliditetom
- postavljenje pokretnih rampi (Slopey kosina) tamo gdje nije moguće njihovo trajno izvođenje
- ulazno zvono sa svjetlosnom signalizacijom
- za osobu oštećena vida prilagodba radnog mjesta uključivat će osiguranje čitača ekrana, odnosno govornu jedinicu ili tiskanje radnih materijala na Braillevom pismu, kao i pomoć asistenta radi lakšeg snalaženja u novom prostoru
- za osobu koja se kreće uz pomoć invalidskih kolica, elementi prilagodbe na radnom mjestu uključivat će prilagođen pristup zgradi i prostorijama, prilagođen sanitarni čvor, prilagođen radni stol ili radno mjesto, radnog asistenta (ovisno o oštećenju), ali i prijevoz
- Braillove oznake

Razumna prilagodba u zakonskom okviru

• **Zakon o suzbijanju diskriminacije** u dijelu **Poticanje na diskriminaciju i propuštanje razumne prilagodbe**, u **članku 4.** propisuje:

- (1) Poticanje na diskriminaciju smatrat će se diskriminacijom u smislu odredaba ovoga Zakona.
- (2) Diskriminacijom u smislu ovoga Zakona smatrat će se i propust da se osobama s invaliditetom, sukladno njihovim specifičnim potrebama, omogući:
 - korištenje javno dostupnih resursa,
 - sudjelovanje u javnom i društvenom životu,
 - pristup radnom mjestu i odgovarajući uvjeti rada, prilagodbom infrastrukture i prostora, korištenjem opreme i na drugi način koji nije nerazmjeran teret za onoga tko je to dužan omogućiti.

Univerzalni dizajn

- Označava oblikovanje proizvoda, okruženja, programa i usluga na način da ih mogu koristiti svi ljudi u najvećoj mogućoj mjeri, bez potrebe prilagođavanja ili posebnog oblikovanja.
- Univerzalni dizajn ne isključuje pomoćne naprave za određene skupine osoba s invaliditetom u onim slučajevima kada je to potrebno (npr. niskopodni autobus s ulaznom rampom).
- Jednostavnija uporaba za sve profile korisnika.
- Smanjuje troškove i vrijeme izrade proizvoda, posebno kod proizvoda koje je potrebno naknadno prilagoditi pojedinim grupama korisnika.
- Neće biti potrebno naknadno prilagođavati jer su takvi proizvodi pristupačni svima. Takvim proaktivnim pristupom unaprijed uklanjamo potencijalne probleme.

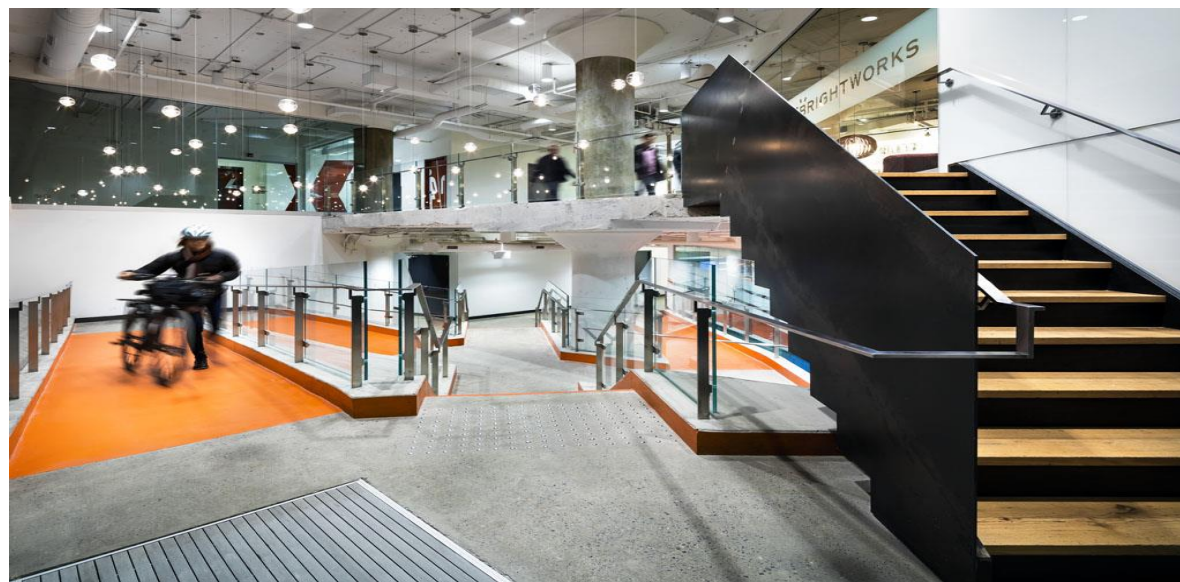
Primjeri univerzalnog dizajna

- Rampe i kosine umjesto stepenica
- Predviđanje i projektiranje dizala
- Niskopodni autobusi u javnom gradskom prijevozu
- Niskopodni tramvaji
- Niskopodni vlakovi

=> Odnosi se na građevine i vozila bez pragova, pregrada i stepenica, visine podnih površina optimalne za perone do 550 mm.

UNIVERZALNI DIZAJN kao DIZAJN ZA SVE

Preporuke za daljnji razvoj pristupačnog turizma

- O elementima kojima se stvara **pristupačno fizičko okruženje potrebno je voditi od računa od samog početka planiranja i projektiranja**, kako bi kasnija računica bila što povoljnija za investitora.
- Kako bi se pristupačan turizam mogao razvijati potrebni su **pristupačni smještajni kapaciteti dostupni u turističkim destinacijama**, a oni trebaju podrazumijevati pružanje odgovarajućeg smještaja **turistima s invaliditetom različitog ekonomskog statusa u skladu s njihovim mogućnostima**.
- Održivost pristupačnog turizma značajno ovisi o **arhitektonskoj pristupačnosti svake pojedine destinacije** – pristupačnosti kulturnim, sakralnim, povijesnim, zabavnim, gastronomskim i sportskim sadržajima.

Umjesto zaključka

„Pristupačnost je središnji element svakog odgovornog i održivog turizma. To je ujedno i imperativ ljudskih prava i izuzetna poslovna prilika. Iznad svega, moramo priznati da je pristupačni turizam ne samo od koristi osobama s invaliditetom nego je koristan svima.“

Taleb Rifai, glavni tajnik Svjetske turističke organizacije Ujedinjenih naroda 2010.-2017.

**Disability
is a matter
of perception.**

*If you can do
just one thing well,
you're needed
by
someone*

- Martina Navratilova

RaisingFigureSkaters.com

Hvala na pažnji